

Inspekcije, mediji i privredni subjekti

Transparentnost Srbija sprovodi istraživanje čiji je cilj da utvrdi da li inspekcije postupaju nepristrasno ili su na neki način zloupotrebjene radi vršenja pritiska na medije, odnosno njihove osnivače i izdavače, i na druga pravna lica - oglašivače ili potencijalne oglašivače u medijima.

U prethodnom periodu u javnosti se pojavilo više pritužbi i sumnji u vezi sa postupanjem inspeksijskih organa, uz ocene da je reč o pritisku na pojedine medije. Transparentnost Srbija želi da na dovoljno velikom uzorku utvrdi da li inspekcije tretiraju medije ravnopravno - da li su neki mediji (njihovi osnivači i izdavači) češće i duže predmet inspeksijskih kontrola nego drugi. Naše nalaze želimo da zasnujemo na dokumentima, a ne na percepciji ili neproverljivim izjavama.

Odabrali smo šest gradova iz raznih delova Srbije i zatražili podatke o inspekcijama sprovedenim u medijima u tim gradovima u prethodne tri godine. Za pet gradova uzorak je obuhvatio sve relevantne medije i pravna lica (preduzetnike i sl) koji su učestvovali na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja u prethodnim godinama. Za Beograd smo načinili uzorak od 11 medija.

Za medije smo zatražili podatke od poreske inspekcije, protivpožarne i inspekcije rada, kao organa za koje se može očekivati da bi najčešće mogli vršiti kontrolu kod osnivača medija.

Za druga pravna lica - firme, koje su oglašivači ili potencijalni oglašivači, načinili smo uzorak iz tri privredne grane - industrija nameštaja, mlekare i mesna industrija. Podatke smo zatražili od poreske inspekcije i inspekcije rada (za sve tri grupe), protivpožarne (industrija nameštaja), veterinarske (mlekare i mesna industrija) i tržišne inspekcije (mesna i industrija nameštaja).

U prvoj fazi tražili smo samo podatke o datumima kada su izvršeni inspeksijski nadzori u objektima tih firmi, odnosno kontrole njihovog poslovanja. Do sada smo podatke dobili samo od tržišne inspekcije – podaci su sortirani u tabeli, po firmama i datumima, iz čega se može videti kada su izvršene inspeksijske kontrole.

Od Poreske uprave dobili smo odgovor da su, s obzirom na to da smo zatražili veliki broj informacija, odredili dodatni rok od 40 dana u kojem će nas "obavestiti o podnetim zahtevima". Uputili smo, naime, 12 zahteva u kojima smo razdvojili po sedištima medije, firme iz oblasti mesne industrije, industrije nameštaja i mlekare.

Posle 30 dana, međutim, Poreska uprava je donela rešenje kojim je odbila naš zahtev, navodeći za to dva razloga - zaštitu podataka u skladu sa Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji i to što smo tražili podatke o 119 poreskih obveznika, što je, kako navode, prevelik broj informacija, pa bi zaposleni u raznim organizacionim jedinicama zbog angažovanja na odgovaranju na zahtev morali da zanemare svoje redovne aktivnosti. Poreska uprava se takođe pozvala na to da je reč o poverljivim podacima, na osnovu poreskih propisa. Međutim, predmet našeg zahteva uopšte nisu bili poverljivi podaci firmi koje su predmet inspeksijske kontrole, već samo činjenica da je takva kontrola vršena i kada. Protiv ovog rešenja podneli smo žalbu Povereniku, po više osnova.

Protivpožarna inspekcija zatražila je dodatni rok od 40 dana i još nije odgovorila.

Uprava za veterinu tražila je da uredimo zahtev, odnosno da preciziramo o kojim vrstama inspeksijskog nadzora tražimo podatke i kakve tačno dokumente tražimo. Pojasnili smo da se zahtev odnosi na sve vrste inspeksijskog nadzora o kojima Uprava poseduje informacije, a s obzirom da nije bilo dovoljno jasno formulisano da tražimo "informaciju da li je u navedenim pravnim licima tokom 2015, 2016. i 2017. godine vršen inspeksijski nadzor i, ukoliko jeste, u kojim danima", precizirali smo da tražimo sve "dokumente iz kojih se može videti zbog čega je nadzor obavljen, šta je njime utvrđeno, da li je nešto naloženo ili preduzeto nakon izvršenog nadzora".

Inspekcija rada uopšte nije odgovorila na zahteve.

Jasno je da smo se na prvom koraku, u pokušaju da utvrdimo da li se inspekcije zloupotrebljavaju susreli sa opstrukcijom.

Iako je aktuelni Zakon o inspeksijskom nadzoru, čije smo donošenje pozdravili, doneo veću javnost podataka i smanjio prostor za diskreciju inspeksijskih organa, izveštaji koji su do sada objavljeni ne pružaju dovoljno podataka na osnovu kojih bi se moglo utvrditi da li se u potpunosti primenjuju objektivni kriterijumi pri odabiru firmi koje će biti predmet nadzora.

Budući da većina inspeksijskih organa ne dostavlja tražene podatke ni po zahtevu, to podstiče sumnje da pojedinačni slučajevi o kojima su mediji izveštavali, a u kojima se sumnja na pritisak na medije i njihove oglašivače, nisu samo sporadične pojave. To je i razlog da se za probleme u ovoj oblasti pronađu sistemska rešenja.

Transparentnost Srbija smatra da bi rešenja za eventualnu pristrasnost i neopravdano nejednako postupanje u odabiru i vršenju inspeksijskih kontrola morala da se traži u novoj medijskoj strategiji, čije je pisanje u toku, ali i u Akcionom planu za poglavlje 23 evropskih integracija koje se odnosi na borbu protiv korupcije, pogotovo kada se imaju u vidu zabrinjavajuće ocene Evropske komisije i domaćih i međunarodnih organizacija u vezi sa stanjem u medijima.

Transparentnost Srbija

Novi Sad, 18. maj 2018.